



А. О. Філіп'єв*

ПРИВАТНЕ ПРАВО НЕВИЗНАНИХ ДЕРЖАВ ТА ПРАКТИКА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

Сучасний світ існує в епоху глобалізації, що спричинила небачену інтернаціоналізацію цивільного та господарського обігу та призводить до того, що все частіше у приватноправових відносинах присутній іноземний елемент. З іншого боку значних трансформацій зазнає і політична карта світу, на якій зникають старі держави та виникають нові. Причому цей процес не завжди проходить спокійно, безперешкодно та в рамках публічно-правових принципів, в результаті, частина новоутворених суб'єктів не набувають міжнародного визнання, перетворюючись на невизнані держави. Таким чином поєднання цих двох тенденцій створює унікальну ситуацію: наслідком першої є те, що юрисдикційні органи для регулювання тих чи інших приватних відносин вимушені застосовувати право іноземних держав, а наслідком другої — частина держав, яка реально залучена до світових економічних та соціальних процесів, не набула міжнародного визнання, а отже, суперечливими є статус загальнообов'язкових правил поведінки, що діють на їх території. Відтак знову стає актуальною дещо перефразована думка вченого радянської доби Є. І. Кельмана, про те, що одним із перших питань, яке як правило виникає перед судом держави в процесі застосування іноземного права, є питання визнання іноземної держави¹. Саме цим зумовлена актуальність цієї статті.

На сьогоднішній день питання статусу приватного права невизнаної держави залишається не надто дослідженим як у вітчизняній, так і у зарубіжній науковій літературі. Розробки, що існують, як правило, є “спадщиною” періоду 20-30 рр. минулого століття, пов'язаного із певним статусом на міжнародній арені тоді ще новоутвореної радянської держави. Саме цей факт зумовлює те, що більшість доступних сьогодні досліджень того періоду, а це праці вже згаданого Є. І. Кельмана, М. А. Плоткіна, В. Г. Блюменфольда, В. М. Корецького, Л. А. Лунца та ін., є досить політизованими та певною мірою односторонньо висвітлюють проблеми, що пов'язують визнання держави та застосування її права. Серед досліджень проведених в більш сучасний період можна виділити, напевно, лише дисертаційну працю В. В. Трутня “Встановлювання іноземного права в міжнародному приватному праві”, де автор осмислює вказану проблематику. Проте всіх цих напрацювань недостатньо, а особливо, якщо згадати той факт, що принаймні із однією із подібних невизнаних держав (Придністровською Молдавською Республікою) Україна не лише межує, але й має тісні соціально-економічні зв'язки, якщо не на державному рівні, то принаймні на рівні громадян.

Таким чином дана стаття спрямована на розв'язання кількох завдань. По-перше, встановлення змісту таких понять як “міжнародно-правове визнання”, та “приватне право невизнаної держави”. По-друге, вивчення історичних прикладів вирішення проблеми застосування приватного права іноземних держав. По-третє, дослідження політико-правового статусу невизнаних держав, на прикладі Китайської Республіки (Тайвань). І останнє, аналізу сучасної української судової

© Філіп'єв А. О., 2007

* викладач кафедри цивільно-правових дисциплін Національного університету “Острозька академія” (м. Острів)

¹ Кельман Е. И. Советское право за рубежом. — М.: Юр. изд-во НКЮ РСФСР, 1927. — 96 с.; Лисовский В. Международное право. — М.: Высшая школа, 1970. — 438 с.



практики з цього питання.

Перш за все для розв'язання проблеми застосування права невизнаних держави потрібно визначити, чим є визнання і які наслідки воно тягне за собою. Слід відзначити, що навіть не зважаючи на те, що визнання, як політико-правова практика, існує вже не одне століття, тим не менше, воно і досі викликає надзвичайно багато запитань.

Отже, в міжнародному праві існує дві основні теорії щодо визнання: декларативна та конститутивна. Перша твердить, що визнання лише констатує виникнення нового суб'єкта міжнародного права та передбачає внутрішню незалежність держави, але не створює її. Інша теорія навпаки наголошує на тому, що визнання створює міжнародні права та обов'язки, а значить не може бути правовідносин з державою, що ще не отримала визнання². Відзначимо, що більшість сучасних вчених схиляються до того, що більш раціональною та обґрунтованою є декларативна теорія. Проте в практиці взаємовідносин держав все ж більш часто реалізуються положення конститутивної теорії. Крім того практика міжнародного публічного права вирізняє окрім визнання держави також визнання уряду. Різниця між ними полягає в тому, що визнання держави передбачає, що суб'єкт відповідає ознакам, якими має володіти держава, а визнання уряду, що певна політична сила ефективно керує країною. Проте під впливом доктрини Естрада (міністра зовнішніх справ Мексики), що виникла в 30-х рр. ХХ ст., держави поступово змінюють власне ставлення до визнання урядів в бік відмови від нього. Нагадаємо, що ключовий постулат цієї доктрини можна звести до того, що "практика визнання є образливою"³, а відтак її не слід застосовувати. Крім того як в теорії, так і на практиці визнання поділяють на фактичне (*de facto*) та юридичне (*de jure*), іноді доповнюючи ці два види визнанням тимчасовим (*ad hoc*). "Проте, визнання, яке має значення для права взагалі, а для міжнародного приватного права зокрема, — говорить німецький міжнародник Вердосс, — ніколи не може бути *de facto*, а завжди *de jure*. Ефективне в правовому сенсі визнання представляє собою *contradictio in adjecto*"⁴. В контексті ж даної статті ключовим юридичним наслідком міжнародного визнання є визнання юридичної сили за законами та підзаконними актами визнаної держави⁵.

Тим не менше, така позиція, на наш погляд, є невинуватою. Адже, визнання означає бажання мати справи із новою державою як членом світового співтовариства. Причому це бажання як правило зумовлено більш політичними, ніж правовими міркуваннями, проте виходить так, що його наслідки мають виразно правовий характер⁶.

Спробуємо більш глибоко проаналізувати дилему, яка виникає. Отже, ми встановили, що визнання — це бажання однієї держави мати справи з іншою. В свою чергу наслідки констатації цього бажання, а в нашому випадку небажання, мають місце в площині реалізації права, а саме в одному із його різновидів, яким є правозастосування: реалізація правових норм, що полягає у здійсненні їх приписів через владні індивідуальні акти уповноважених органів⁷. Правозастосування — особливий різновид реалізації права, оскільки саме за його допомогою відбувається реалізація права у найскладніших правовідносинах. В той же час основоположним

² Лисовский В. Указ. работа. — С. 76-77.

³ Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом / Пер. з англ. — Харків: Консум, 2000. — С. 135.

⁴ Кельман Е. Н. Хозяйственные интересы СССР перед английскими судами. — М.: Внешторгиздат, 1932. — С. 27.

⁵ Международное публичное право: учеб. / Л. П. Ануфриева, Д. К. Бекашев, К. А. Бекашев, В. В. Устинов [и др.]; Отв. ред. К. А. Бекашев. — 4е изд., перераб. и доп. — М.: ТК Велби, Проспект, 2006. — С. 147.

⁶ Маланчук П. Вказ. праця. — С. 129.

⁷ Популярна юридична енциклопедія / Кол. авт.: В. К. Гіжевський, В. В. Головченко, В. С. Ковальський (кер.) та ін. — К.: Юрінком Інтер, 2002 — С. 375.



елементом правозастосування є констатація наявності певних загальнообов'язкових правил поведінки. Відтак орган, що застосовує право в першу чергу встановлює чи існує воно і лише тоді, коли існування права підтверджується, можливе співставлення із ним реально існуючих суспільних відносин. Проте в нашій дилемі в силу невизнання (небажання мати справи) юрисдикційний орган має констатувати той факт, що правила, що фактично існують та діють на певній території, або насправді не існують, або просто не є правом.

Ще один важливий момент, як відомо, норми права поділяються на дві великі групи: публічні та приватні. Даний дихотомічний поділ передбачає, що “приватне право являє собою стосунки між однаково розташованими, юридично рівноцінними суб'єктами, а публічне — відносини між вище й нижче поставленими суб'єктами, себто між такими двома суб'єктами, з котрих один супроти другого має таку собі правову абсолютну додаткову вартість. Такі публічно-правові відносини існують між державою та підданцем”⁸. І в даному контексті хотілося б звернутись до однієї цікавої думки, що була висловлена Савін'ї. “Право, — говорить він, — це влада, що належить окремій особі”⁹. В такому ракурсі в першу чергу можна розглядати або приватне, або ж суб'єктивне право. На нашу погляд, це визначення є підходящим для обох випадків. Проте для цілей цієї статті нас цікавить його співвідношення з приватним правом. Отже, якщо мова йде про приватне право, то це означатиме, що влада, яка походить від права, є певною мірою незалежною (хоча і пов'язаною) від влади державної, а значить визнання державної влади не повинно впливати на визнання влади, що впливає із приватноправових норм. Хоча заради справедливості, слід відзначити, що це твердження можна було б трактувати й інакше. По аналогії з ним можемо припустити, що право, як цілісна система, є владою, що належить окремому народу, а влада такого характеру не потребує жодного стороннього визнання, оскільки її джерело є а priori самодостатнім. Відтак визнання чи невизнання держави ніяким чином не торкається а ні публічного, а ні приватного права. Проте, це твердження потребує більшого осмислення та відшукування додаткової аргументації, адже міжнародно-правове визнання відіграє ще й свого роду превентивну функцію, оскільки орієнтує держави на дотримання певних стандартів і повне його нівелювання може призвести до небажаних з точки зору практики наслідків.

Таким чином твердження про те, що у випадку невизнання національні суди не сприйматимуть право іноземної держави, трансформується у твердження про те, що національні суди не сприймають лише право іноземної держави та уряду на подання позовів про інші права урядового характеру¹⁰. Тобто не визнають лише її міжнародно-правову правосуб'єктність. Що ж стосується права, що діє на її території, то невизнання не впливає негативно на його застосування в національному судочинстві. На наш погляд, орган правозастосування застосовує іноземне право вже в силу того, що воно існує як соціальний регулятор певних суспільних відносин. Принаймні це стосується приватного права. Адже воно створює певну ідеальну конструкцію відносин, причому таких, де особа не залежить від існування держави та не підпорядковується їй як верхній владі. Відтак, в тому разі якщо юрисдикційний орган відмовляється застосовувати певні правові норми, то можна говорити про те, що він відкидає ту ідеальну форму, до якої прагнули відповідні суспільні відносини. В той час як правильне вирішення

⁸ Кельзен Ганс. Чисте правознавство: 3 дод.: Проблема справедливості / Пер. з нім. О. Мокровольського. — К.: Юніверс, 2004. — С. 305.

⁹ Корецький В. М. Избранные труды: В 2-х кн. / АН УССР. Институт государства и права; Редкол. В. Н. Денисов (гл. ред.) и др. — К.: Наукова думка, 1989. — Кн. 2. — С. 147.

¹⁰ Маланчук П. Вказ. праця. — С. 134.



питання пов'язаного із правозастосуванням можливе лише за умови вірної оцінки їх ідеальної форми, втіленої в конструкції правової норми. А значить юрисдикційний орган ставить себе у ситуацію, за якої правомірне (тобто таке, що відповідає правовим нормам) вирішення справи вже наперед неможливе.

Тим більше, що навіть якщо припустити, що визнання є юридичним актом створення держави як суб'єкта, своерідної особи, то цей акт є важливим лише для міжнародних відносин, що регулюються міжнародним публічним правом, проте для юрисдикційної діяльності воно не має значення, оскільки остання не стосується відносин між державами. На наш погляд, визнання має значення для уряду в процесі формування власних взаємовідносин з тією чи іншою державою, проте в процесі здійснення судочинства (та і всієї юрисдикційної діяльності), а особливо в приватній сфері воно не має вирішального значення. На наш погляд, якщо підчас застосування норми іноземного права суд не стикається із тим, що іноземна держава виступає як суб'єкт міжнародно-правових відносин, він має сміливо застосовувати норми даної правової системи.

Отож, спробуємо проаналізувати політико-правове становище невизнаної держави на конкретному прикладі. Слід відзначити, що на сьогоднішній день кількість невизнаних держав визначити чітко досить складно. Перш за все це викликано тим, що іноді суб'єкт може отримати визнання частини держав, але не отримати визнання інших. Що, до речі, також є доказом відсутності чітких та об'єктивних критеріїв визнання та високого рівня суб'єктивності даного процесу. Крім того невизнані держави є надзвичайно різними за рівнем власного розвитку. Але, тим не менше, окремі з них відіграють важливу роль на "нерівному економічному майданчику"¹¹ сучасного світу. Для прикладу можна навести дані по одному із провідних секторів економіки Тайваню — виробництву електроніки. Так протягом 2004 року сукупний обсяг продаж 8 найбільших тайванських компаній в цій сфері склав 68,5 млрд. доларів США¹², що більш ніж вдвічі перевищує загальний розмір бюджету України в тому ж році (ст. 1 Закону України "Про Державний бюджет України на 2004 рік")¹³.

Таким чином "класичними" невизнаними державами з позиції сьогодення є такі територіально-політичні утворення як Косово, Китайська Республіка (Тайвань), Південна Осетія, Придністровська Молдавська Республіка та інші. Ми вирішили зупинитись на Китайській Республіці з огляду на той факт, що ця країна надзвичайно сильно інтегрована у всесвітні соціально-економічні процеси, а також є досить "сталюю" невизнаною державою, яка існує в такому режимі вже більш ніж півстоліття.

З 1895 р. по 1945 р. острів Тайвань був окупований Японією. 25 жовтня 1945 р. уповноважений країн антифашистської коаліції з прийому капітуляцій на церемонії прийняття капітуляції Японії на Тайвані від імені китайського уряду проголосив повернення Тайваню до складу китайської території. Це повернення було визнано всією світовою спільнотою. Проте післявоєнний Китай характеризувався гострою боротьбою між правлячим рухом Гоміндан та Комуністичною партією. Ця боротьба завершилась, як відомо, перемогою комуністів, а генералісимус Чан Кай Ши (лідер гоміндану) в грудні 1948 р. разом із залишками своєї розбитої армії втікає на острів, який стає єдиною територією, де відтепер поширює свою владу його режим. Проте в 1950 р. починається Корейська війна і сили 7-го флоту США окупувають Тайвань, а в 1954 р. уряди Сполучений Штатів та Тайваню підписують договір про взаємний захист, який остаточно визначає відділення острова від материкового Китаю. Фактично, саме

¹¹ Сорос Дж. Джордж Сорос про глобалізацію / Пер. з англ. А. Фролкін. — К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2002. — С. 20.

¹² [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org/wiki/Тайвань>.

¹³ Про Державний бюджет України на 2004 рік: Закон України від 27.11.2003 р. // ВВР. — 2004. — № 17-18. — Ст. 250.



США забезпечили політичне виживання острова. Проте зміна кон'юнктури в глобальній геополітиці зумовило те, що США визнали КНР, розірвали договір про взаємний захист та припинили дипломатичні зносини із Тайванем¹⁴. Як наслідок дії цих та інших факторів, в 1971 р. Генеральна Асамблея ООН з невеликою перевагою проголосувала за те, щоб передати права представництва Китаю від тайбейської (Тайвань) делегації до делегації з Пекіну. В результаті Китайська Республіка втратила не лише місце в числі членів Ради Безпеки ООН, а й міжнародне визнання загалом¹⁵.

Тим не менше Китайська Республіка продовжує існувати на Тайвані де-факто. І якщо залишити осторонь дискусійне питання легітимності її влади, то можемо впевнено стверджувати те, що острів є абсолютно самоврядним та має всі атрибути державності: уряд, парламент, конституцію, валюту, армію та, більш того, колосальні політичні амбіції¹⁶. Достатньо просто поширити загальнотеоретичну характеристику держави, що існує в науці міжнародного права, по відношенню до Китайської Республіки для того, щоб пересвідчитись в істинності цього твердження. Австрійський юрист-міжнародник А.Фредросс називає такі ознаки державності: 1) держава є об'єднання людей, над якими вона здійснює особисте верховенство; 2) неперервність існування держави, під якою розуміється сама субстанція держави, тобто безпосередньо утворюючий її організований народ; 3) повне самоврядування або самостійність; 4) порядок суверенної держави утворюється безпосередньо на основі міжнародного права; 5) ефективність держави; 6) територіальне верховенство держави; 7) систематичне дотримання норм міжнародного права¹⁷.

Причому хотілося б відзначити, що 4 та 7 ознаки є досить відносними, оскільки навряд чи мають об'єктивний критерій виміру. Однак навіть не зважаючи на це Тайвань володіє всіма цими ознаками. І, що важливо в цілях нашого дослідження, на його території діють власні норми права (в тому числі приватного), які визнаються населенням.

Хотілося б також коротко але охарактеризувати соціально-економічного розвитку острова. Тайвань, з площею, що відповідає площі Голландії та населенням в 22 млн. осіб, має 18 за розвитком економіку світу, є 12 торговельною нацією та 3 після США та Японії виробником електроніки в світі¹⁸. Держава має власну програму розвитку, яка свідчить про ефективне управління територією, а неспроможність КНР вже протягом такого тривалого проміжку часу реалізувати над островам свій задекларований суверенітет свідчить про його реальну незалежність. І в той же час, незважаючи на все це, норми права, що діють на території цієї країни не є правом. Парадокс?! На наш погляд, це свідчить лише про те, що доктрина яка пов'язує питання застосування приватного права держави із її публічним міжнародно-правовим визнанням є такою, що просто разюче не відповідає не лише самій ідеї права та його верховенства, але й простим економічним потребам та реаліям сучасного світу.

Світова судова практика також чим далі, тим більше схиляється до цих самих висновків. Природно, що різні правові системи сучасності з різною інтенсивністю сприймають ці факти, проте в цілому процес йде до переважного утвердження ідеї, що застосування приватного права іноземної держави не пов'язано із її визнанням національним урядом. Так зокрема суди Швейцарії та Німеччини

¹⁴ Дмитриев В. Чужие берега // Новое время. — №16. — 2000. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://asiapacific.narod.ru/countries/taiwan/taivan.htm>.

¹⁵ Юрковский А. В. Конституционно-правовой анализ проблемы Тайваня: практика функционирования политической системы и международные отношения [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.law.vl.ru/analit/show_atr.php.

¹⁶ Там же.

¹⁷ Фердросс А. Международное право. — М.: Высшая школа, 1959. — С. 118-121.

¹⁸ Юрковский А. В. Конституционно-правовой анализ проблемы Тайваня: практика функционирования политической системы и международные отношения [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.law.vl.ru/analit/show_atr.php.



завжди застосовують чинне законодавство, що регулює відносини на іноземній території, навіть якщо вона не визнана за державу. Англійські та американські суди спочатку зазвичай повністю нехтували законами та суверенними актами іноземної держави, якщо вона не була визнана їхніми урядами. Проте у подальшому зміни у Сполучених Штатах та Британії пішли в тому напрямку, що суди могли застосувати закони невизнаного суб'єкта, якщо виконавча влада підтверджувала, що це не шкодить зовнішній політиці щодо невизнання¹⁹.

В цьому контексті хотілося б також навести приклади кількох рішень, що були чи не першими, в яких британські та американські суди країн обґрунтовано застосували право держави, не зважаючи на її визнання їх урядом. І хоча всі ці рішення так чи інакше стосуються СРСР, проте нас вони цікавлять лише в силу їх правової аргументації та наслідків для правозастосування.

Одним із перших є рішення Змішаного суду міста Олександрія (Єгипет) від 8 листопада 1927 р., у так званій, “Справі пароплава “Чичерін”. Застосування права невизнаної держави суд аргументував тим, що невизнання Уряду Єгипетським Урядом, якщо і може потягнути за собою наслідки політичного дипломатичного порядку в питанні зносин між двома урядами, але не може бути підставою для суддів не визнавати за державою тих прерогатив, які вона фактично має в якості суверенної держави або заперечувати її безспірне існування²⁰. В рішенні Апеляційного суду Англії від 28/II-21/III 1929 р. у “Справі колишньої княгині Палей проти Вейса та ін.” британський суд встановив, що визнання уряду має зворотну силу, тобто визнання надає юридичного значення всім актам, що мали місце до його отримання²¹. Рішення Верховного Суду штату Нью-Йорк від 15 лютого 1928 р. у “Справі колишнього Петроградського Міжнародного Комерційного Банку проти Нейшенал Сити Банка в місті Нью-Йорк” констатує той факт, що: якщо Радянський уряд припинив існування позивача, як юридичної особи, то навіть не зважаючи на те, що наш уряд не визнав Радянської держави, проте “ми не можемо не визнати того факту, що існування позивача, в якості корпорації, закінчилось”²². В свою чергу в рішенні Окружного суду США Південного округу Нью-Йорка від 5 червня 1931 року відповідаючи на питання про те, якими є наслідки дипломатичного визнання, суд дійшов висновку: “З часу визнання новому російському уряду стали притаманні ті атрибути суверенітету, однією із звичних властивостей якого є непідсудність уряду за позовами третіх осіб”²³. Що ж стосується можливості застосування права, то вона, на думку суду, прямо із визнанням не пов'язана, а впливає вже з самого факту існування права на певній території.

Зрештою можна звернутись і до рішення міжнародних судових інститутів, зокрема так званої “справи Тіноко”, в якій головний суддя Тафт наголосив, що режим Тіноко був урядом Коста-Ріки, оскільки ефективно керував цією країною, і той факт, що його не було визнано кількома державами не має ніякого значення. Визнання, підкреслює суд, є лише вагомим доказом існування уряду (а за аналогією і держави)²⁴.

Що стосується України, то наше законодавство прямо не передбачає невизнання держави, як обмеження в застосуванні її права. Як відомо, система міжнародного приватного права, яка створює складний комплекс правил, що нормують застосування іноземного права, передбачливо забезпечила позиції національного суду від

¹⁹ Маланчук П. Вказ. праця. — С. 134.

²⁰ Плоткин М. А., Блюменфельд В. Г. Сборник решений буржуазных судов по советским имущественным спорам. — М.: Государственное внешнеторговое издательство, 1932. — С. 109.

²¹ Там же. — С. 22.

²² Там же. — С. 42.

²³ Там же. — С. 61.

²⁴ The Tinoco Arbitration: Abridgement and notes by Kurt Taylor Gaubatz and Kathleen Kane: Arbitration Between Great Britain and Costa Rica. William H. Taft, Arbitrator. Decided October 18, 1923 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.gwu.edu/~jaysmith/Tinoco.html>.



проникнення чужоземних правових норм, що повністю суперечать правосвідомості національного суду²⁵. Таким чином на сьогоднішній день правова система будь-якої держави передбачає цілий ряд обмежень (меж) застосування іноземного права. Їх можна класифікувати на дві групи: матеріальні та процесуальні. Українське законодавство серед таких обмежень виділяє імперативні норми, публічний порядок, взаємність, обхід закону та неможливість в розумний строк встановити зміст іноземного права, однак невизнання держави серед них немає.

Проте судова практика нашої країни йде іншим шляхом і не допускає застосування норм права держави без її відповідного визнання українським урядом. На підтвердження цих слів можемо навести рішення Одеського апеляційного господарського суду від 18 липня 2006 року у справі № 15/202/06. В цій справі суд визначив, що дієздатність апелянта не може бути визначена правом Придністровської Молдавської Республіки, оскільки “Придністровська молдавська республіка юридично не існує як окрема держава, що є загальновідомим фактом”²⁶. Відповідно до цього суд відмовився надавати юридичного значення господарським діям право на вчинення яких було надано апелянту (Відкритому акціонерному товариству “Пересувної механізованої колони № 15 “Дунайводбуд”) урядом ПМР. Суд не врахував, що хоча ПМР дійсно юридично не визнана жодною із держав, проте вже протягом тривалого часу здійснює ефективне управління територією Придністров’я, має всі ознаки державності і, що головне для нас, на її території діють правові норми відмінні від норм права Молдови. Таким чином своїм рішенням суд взагалі заперечив існування на території ПМР будь-яких правових суспільних відносин як таких, адже всі вони так чи інакше не відповідають праву Молдови. За такою логікою в Україні не повинні визнаватись шлюби укладені в ПМР, правочини, що мають місце на її території тощо. Може навіть дійти до того, що дитина народжена в Придністров’ї та зареєстрована її органами також не буди вважатись народженою, адже її народження констатував орган невизнаної держави. Однак така логіка явно не відповідає не просто здоровому глузду, а й фактичному стану речей. На нашу думку, суд мав би визнати засновау на нормах права ПМР правоздатність юридичної особи, адже юридичне невизнання держави походження підприємства ніяким чином не впливає на той факт, що на території, яку дана держава ефективно контролює, це підприємство реально може реалізовувати надані їй правом можливості.

Підсумовуючи, можемо зробити ряд висновків. По-перше, категорія міжнародно-правового визнання та її значення для статусу приватного права держави і досі залишаються досить суперечливими. По-друге, світова практика йде тим шляхом, що приймає дію приватного права навіть невизнаної держави. По-третє, цілий ряд існуючих невизнаних держав довели свою життєздатність та добре інтегровані в світовий ринок, як наприклад, Китайська Республіка. По-четверте, українська судова практика, на жаль, всупереч тенденції, що вже досить тривалий час існує в світі, не приймає норми права невизнаних держав та не рахується із їх впливом на регулювання суспільних відносин.

Стаття рекомендована до друку Інститутом права та правосуддя імені Онукія Малиновського Національного університету “Острозька академія” (протокол № 7 від 2 липня 2007 року)

²⁵ Кельман Е. И. Советское право за рубежом. — М.: Юр. изд-во НКЮ РСФСР, 1927. — С. 14.

²⁶ Постанова Одеського апеляційного господарського суду від 18 липня 2006 року у справі № 15/202/06 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.reyestr.gov.ua.